

en Godsbanegaard i Aarhus til omkring 3 Millioner, samt en Bro over Lille Bælt til 15—16 Millioner. Der foreligger endvidere Forslag om Gedser—Warnemünde Routen til et Beløb af 3 Millioner. Jeg tror ikke, jeg regner Ekspropriationsudgifterne for højt, naar jeg anslaaer dem til 4 Millioner. Navnlig vil Dobbeltsporet mellem Hellerup—Klampenborg kræve meget store Ekspropriationsudgifter, saaledes som det foreligger, idet det ikke blot bliver nødvendigt at ekspropriere meget dyre Grunde; men man maa ogsaa fjerne meget kostbare Villaer. Vi komme saaledes ved de Forslag, der direkte ere forelagte Rigsdagen, op over 40 Mill. Kr. Desuden er der en hel Del Ting, der ere projekterede. Man har i den senere Tid baade her og i det andet Ting talt stærkt om en Lolland—Femern—Route, en fast Bro fra Masned-sund til Orehoved, ikke at tale om Kjøbenhavn—Køge Banen. Jeg skal i Forbigaaende sige, at jeg er tilbøjelig til at tro, at denne Plan, skønt den vil koste meget, ikke har saa lidt paa sig. Jeg tror, det vil være mere hensigtsmæssigt at ofre Pengene herpaa end paa Routen Gedser—Warnemünde. — Vi maa endvidere huske paa, at Jylland ogsaa ligger i Danmark og ogsaa har Krav paa forskellige Jærnbaneanlæg. Der er i Øjeblikket nedsat en Kommission derovre, der arbejder med Hensyn til forskellige paataenkte Statsbaneanlæg. Det er derfor ikke urimeligt at vente, at der i en nær Fremtid vil blive Spørgsmaal om Statsbaneanlæg derovre til et Beløb af 10 Mill. Kr. foruden, hvad der direkte ligger for. Jeg vil her ogsaa nævne, at det er af Vigtighed at ofre noget for at faa en gennemgaaende Forbindelse mellem Tyskland og Norge over Jylland. Jeg vil her minde om, hvilken overordentlig Betydning det har at faa en hurtig Forbindelse mellem Hamborg og Frederikshavn med Dampskib derfra til Laurvig, særlig for vor Eksport. I den sidste Tid er Eksporten af Kød til Norge vokset overordentlig, og der er adskilligt, der taler for, at vi i Norge kunne faa et Marked for vore Produkter, som vi kunne være ene om, saa at det nok er værd at tage Sigte paa at faa det i Gang. — Samle vi alt det sammen, som dels direkte dels indirekte saaledes foreligger, saa komme vi temmelig sikkert op til 60—70 Mill., maaske derover. Der paatrænger sig da det alvorlige Spørgsmaal: Tør vi regne med saa store Beløb, gaar det an at regne med saadanne Beløb under Hensyn til de Midler og Hjælpekilder, vi raade over? Der

klages jo atter og atter, og med Rette, over, at vort Hovederhverv befinder sig under ugunstige Vilkaar, og alligevel vedblive vi at øse Millioner ud i stor Stil, medens de Kilder, der skulle tilvejebringe Millionerne, specielt maa flyde af vort Hovederhverv. Det er et Spørgsmaal, der er værd at tænke over. Jeg er ikke blind for, at en Udvidelse af vore Kommunikationsmidler er til stor Gavn. Jeg paaskønner og er glad ved, at der i de senere Aar er udrettet meget i saa Henseende, fordi det er til Støtte ikke alene for vort Landbrug, men for Landet i det hele, og navnlig glæder jeg mig over, at det trods de daarligere Tider dog er lykkedes at udrette ikke lidt med Hensyn til Kommunikationsmidlernes Udvidelse. Men man kan ogsaa købe Guld for dyrt, og det er alligevel et alvorligt Spørgsmaal, om vi have Ret til at regne med saa kolossale Beløb som dem, jeg har nævnt. Jeg tror, det vilde have været ønskeligt, at vi havde en samlet Plan over, hvad der forestaar i den nærmeste Fremtid, navnlig til Overvejelse af, hvad der er mest paatrængende, og hvad der kan opsættes, hvad der først bør tages fat paa, og hvad der kan skydes ud til et senere Tidspunkt.

Medens jeg er ved disse almindelige Bemærkninger, skal jeg samtidig minde om et særligt Punkt i det Lovforslag, der foreligger til Forhandling, nemlig Bestemmelsen i § 4 om Statslaan. Tinget ved godt fra tidligere Tid, at jeg principielt er mod Statslaan i Fredstid til Jærnbaner. Det har jeg saa ofte gjort gældende, at det vil være overflødigt for mig at komme ind herpaa. Jeg erkender, at hvis saa store Planer som de, jeg har nævnt, skulle udføres paa en Gang eller i Løbet af en halv Snes Aar, kunne vi ikke undgaa at optage Statslaan; men jeg mener, at det heller ikke er nødvendigt, og at det ikke gaar an at regne saaledes. — Det vilde ogsaa være galt af Hensyn til Arbejdskraften. Det vilde i den Grad lægge Beslag paa Arbejdskraften, at Arbejdslønnen i høj Grad vilde blive fordyret, og at det vilde blive vanskeligt at tilvejebringe den fornødne Arbejdskraft paa andre Omraader. Alene af den Grund gaar det ikke an at regne med saa store Jærnbaneanlæg i saa kort Tid, men jeg anser det heller ikke for nødvendigt. Blive vi staaende ved at udføre, hvad vi have Raad til, og hvad der er paatrængende nødvendigt eller er mest nødvendigt, saa tror jeg, vi kunne komme ret vidt endda. Det have de foregaaende Aar vist os, at vi kunne række